

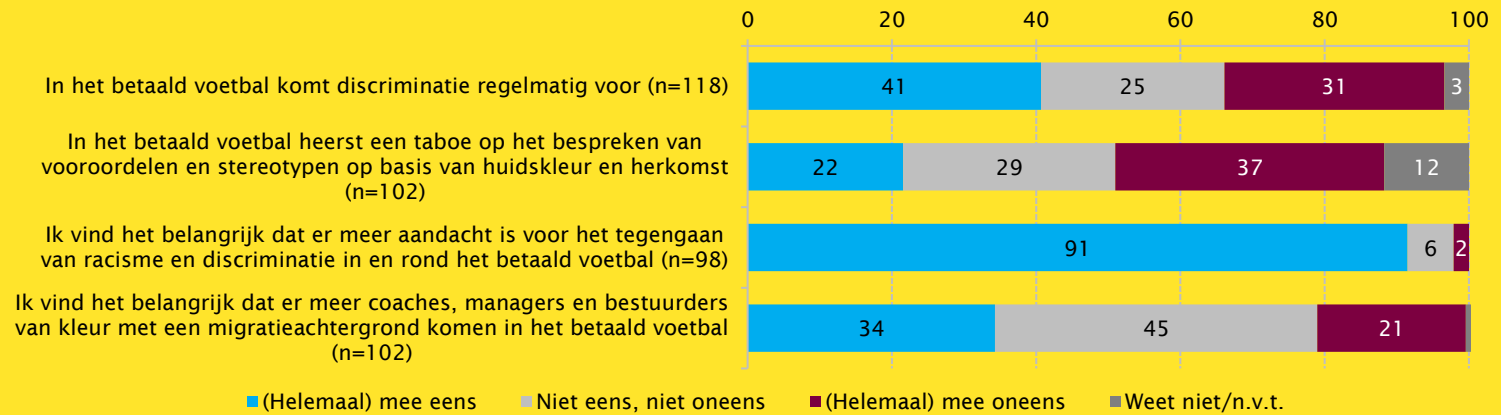
Racisme in het betaald mannenvoetbal

Veel draagvlak voor aanpak van expliciet racisme

Factsheet 2021/17

Rens Cremers & Agnes Elling

Figuur 1 Mate waarin mannelijke betaaldvoetballers het eens zijn met stellingen over het bespreekbaar maken en aanpakken van racisme binnen het betaald voetbal (in procenten)

Bron: Online vragenlijst inclusie en discriminatie onder profvoetballers in Nederland, 2021 (verspreiding via aanvoerders), Mulier Instituut.

Inleiding

Binnen de thema's 'inclusief sporten en bewegen' en 'postieve sportcultuur' van het Nationaal Sportakkoord wordt onder meer de doelstelling uitgesproken dat iedereen in Nederland met plezier en op een veilige manier kan sporten, ongeacht etniciteit, afkomst en/of huidskleur. Daarnaast hebben de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Justitie en Veiligheid (JenV) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in 2020 samen met de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) een actieplan ('Aanvalsplan') tegen racisme en discriminatie in het voetbal gelanceerd.

Het Mulier instituut heeft in het kader van de monitoring van beide beleidsplannen mannelijke betaaldvoetballers gevraagd naar hun opvattingen over en ervaringen met racisme in het betaald mannenvoetbal in Nederland. De online vragenlijst over homo-acceptatie en racisme in het betaald voetbal is in samenwerking met de spelersvakbond VVCS in het Nederlands en Engels uitgezet onder alle mannelijke betaaldvoetbalteams uit de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie. 118 spelers vulden de vragenlijst in, waarvan ongeveer een op de drie een migratieachtergrond heeft.¹ Naast vragen over racisme bevatte de vragenlijst enkele vragen over ervaringen met een veilig sportklimaat in het algemeen en specifieke vragen over homo-acceptatie in het betaald voetbal, waarover een aparte publicatie verscheen.²

Discriminatie in het betaald voetbal

Vier op de tien respondenten – onder spelers met een migratieachtergrond de helft – zijn van mening dat racisme

en andere vormen van discriminatie in het betaald voetbal regelmatig voorkomen; een kwart denkt van niet. 14 procent van de respondenten heeft zelf wel eens te maken gehad met discriminatie – vooral spelers met een migratieachtergrond (27%).

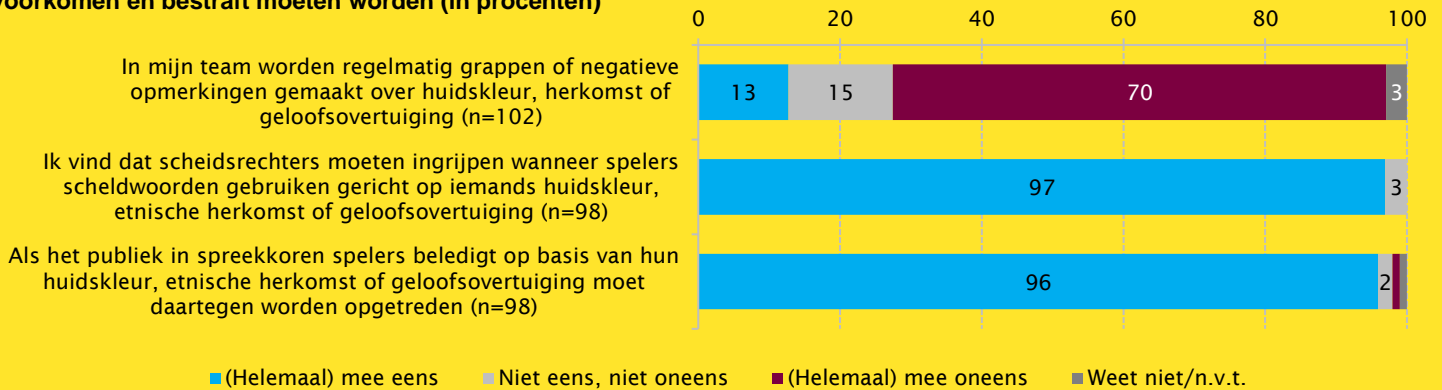
Veel steun voor aandacht voor racisme

De bevroagde spelers antwoorden zeer verdeeld op de stelling of er in het betaald voetbal een taboe heerst op het bespreken van vooroordelen/stereotypen op basis van huidskleur en herkomst. Twee op de tien zijn van mening dat er een taboe heerst, een derde denkt van niet en vier op tien zijn neutraal of weten het niet (zie figuur 1). Spelers met een migratieachtergrond zijn in grotere mate van mening dat er een taboe heerst (31%).

Wel vinden vrijwel alle spelers het goed dat de KNVB en de VVCS het tegengaan van racisme in het voetbal bespreekbaar maken (98%, niet in figuur). Ook vindt een zeer ruime meerderheid van de spelers het persoonlijk belangrijk dat er meer aandacht is voor het tegengaan van racisme en discriminatie in en rond het betaald voetbal (91%); 2 procent vindt dit niet belangrijk.

Minder eenduidig zijn spelers in hun opvatting of er meer coaches, managers en bestuurders van kleur met een migratieachtergrond moeten komen in het betaald voetbal. Een derde van de spelers vindt van wel – vooral spelers met een migratieachtergrond (65%). Zij lijken het belangrijk te vinden dat er ook beleidsaandacht uitgaat naar het aanpakken van meer impliciete en institutionele vormen van 'alledaags racisme', zoals de onderrepresentatie van coaches en bestuurders met een

Figuur 2 Mate waarin mannelijke betaaldvoetballers het eens zijn met stellingen over de mate waarin racistische uitingen voorkomen en bestraft moeten worden (in procenten)

Bron: Online vragenlijst inclusie en discriminatie onder profvoetballers in Nederland, 2021 (verspreiding via aanvoerders), Mulier Instituut.

migratieachtergrond, zeker in verhouding met de grote etnische diversiteit op het veld.

'Het is werkelijk ongelooflijk dat oud-spelers zoals Seedorf, Davids, Kluyvert, Hasselbaink, Bogarde nooit in de eredivisie aan de slag zijn geweest [als trainer]. Waarom moet een Edgar Davids met zijn staat van dienst voor het Nederlands voetbal in de derde divisie in Portugal aan de slag en niet bij een Dordrecht of ADO Den Haag?' (Eredivisiespeler)

'Er moet meer diversiteit komen en meer uitleg over waarom racisme of bepaalde dingen niet meer kunnen.' (Eredivisiespeler)

Een derde van de spelers (32%, onder spelers met migratieachtergrond, 65%) vinden het onbelangrijk dat er meer trainer/coaches en managers van kleur komen in het betaald voetbal; bijna de helft antwoordt neutraal (45%). Deze spelers lijken de onderrepresentatie van mensen van kleur in kaderfuncties niet of minder in verband te brengen met uitsluitingsmechanismen. Ze geven aan dat ze het best vinden dat er meer trainers van kleur komen in het betaald voetbal, maar dat dit wat hen betreft ondergeschikt is aan kwaliteit.

'Ik vind niet dat alleen op basis van kleur of etniciteit gekozen moet worden. Iedereen een kans en op basis van kwaliteit de juiste mensen kiezen.' (Eredivisiespeler)

'Het maakt niet uit welke afkomst een trainer heeft, het gaat erom hoe die met de groep omgaat en de groep beter kan maken.' (KKD-speler)

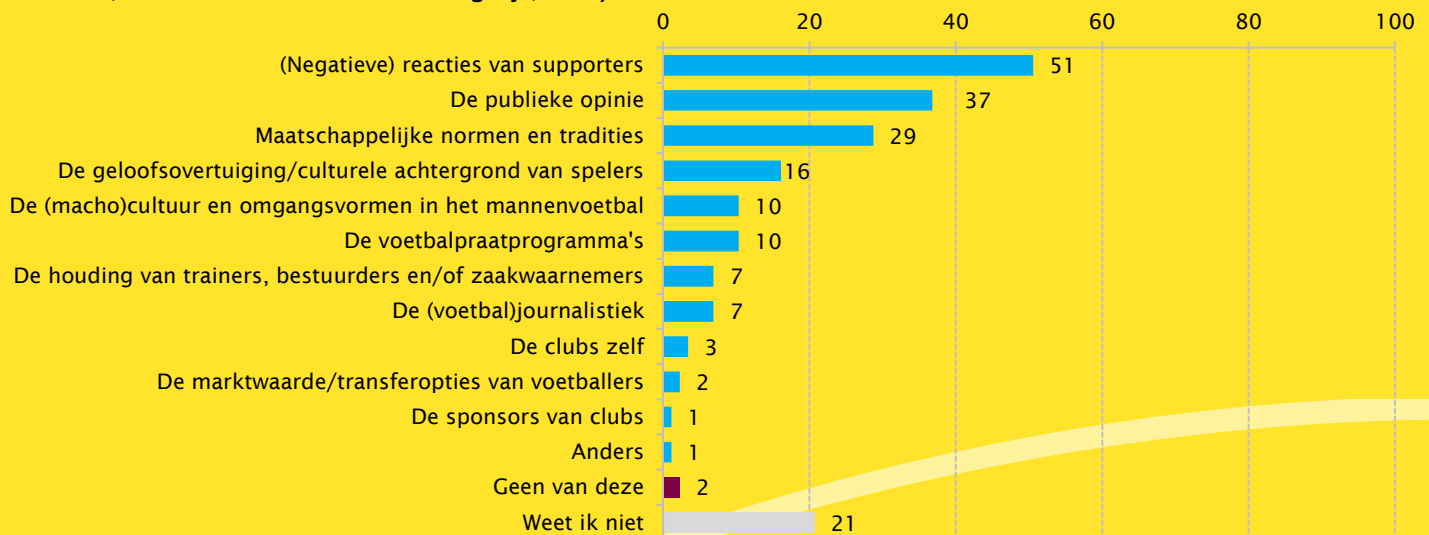
Schelden onacceptabel, maar kunnen grappen?

Vrijwel alle spelers zijn van mening dat er moet worden opgetreden wanneer een speler racistische scheldwoorden gebruikt of wanneer het publiek racistische spreekkoren scandeert. Desondanks geeft een kwart van de spelers aan dat er wel eens/regelmatig grappen of negatieve opmerkingen worden gemaakt over huidskleur, herkomst of geloofsovertuiging (figuur 2).

Dit soort grappen/opmerkingen lijken minder gemaakt te worden dan grappen over homoseksualiteit.² Daarnaast is het draagvlak voor het sanctioneren van het gebruik van racistische scheldwoorden beduidend groter dan wanneer het homo-negatieve scheldwoorden betreft. Desondanks lijken sommige spelers het maken van grappen gerelateerd aan huidskleur, herkomst of geloofsovertuiging – net als bij 'homograppen' – niet per definitie te beschouwen als negatieve en onwenselijke uitingen.

'Wat discriminerend of racistisch is hangt van de persoon af of hij zich aangesproken voelt. Wij als maatschappij gaan nu dingen invullen voor anderen om maar te laten zien dat we zo betrokken zijn. Wat ga je doen als een blanke speler komt en zegt dat hij wordt uitgescholden voor 'witte' of 'blanke kaaskop', gaan we dan ook van het veld?' (Eredivisiespeler)

Figuur 3 Grootste belemmeringen voor de aanpak van racisme in betaald voetbal volgens mannelijke betaaldvoetbalspelers (in procenten, maximaal drie antwoorden mogelijk, n=87)

Bron: Online vragenlijst inclusie en discriminatie onder profvoetballers in Nederland, 2021 (verspreiding via aanvoerders), Mulier Instituut.

Aanpak racisme

Spelers beoordelen de aanpak van racisme in het betaald voetbal in het algemeen (5,9) en door de KNVB (6,2) met een krappe voldoende, met wederom lagere scores onder spelers met een migratieachtergrond (niet in figuur). De aanpak door de eigen club (7,0), medespelers (7,4) en de speler zelf (8,0) krijgen een ruime voldoende.

Daarnaast is de spelers gevraagd welke factoren de grootste belemmeringen vormen bij de aanpak van racisme. Externe factoren worden het meest genoemd, waarbij spelers de negatieve reacties van supporters als grootste belemmering zien (51%, figuur 3), gevolgd door de publieke opinie (37%) en de maatschappelijke normen en tradities (29%). 14 procent van de respondenten benoemt ook de voetbalpraatprogramma's (10%) en/of de voetbaljournalistiek (7%) als belangrijke belemmerende factoren voor het tegengaan van racisme. Opvallend is de geringe rol die spelers de clubs hierin toedichten (3%). Een op de vijf spelers geeft aan niet te weten welke factoren belemmerend werken.

Maatregelen

Drie kwart van de spelers ziet het bestraffen van racistische uitingen of racistisch gedrag tijdens trainingen of wedstrijden als een belangrijke maatregel om racisme tegen te gaan (75%, figuur 4). Daarbij blijft wel de vraag wanneer iets als een racistische uiting wordt aangemerkt en of bijvoorbeeld grappen ook gesanctioneerd moeten worden.

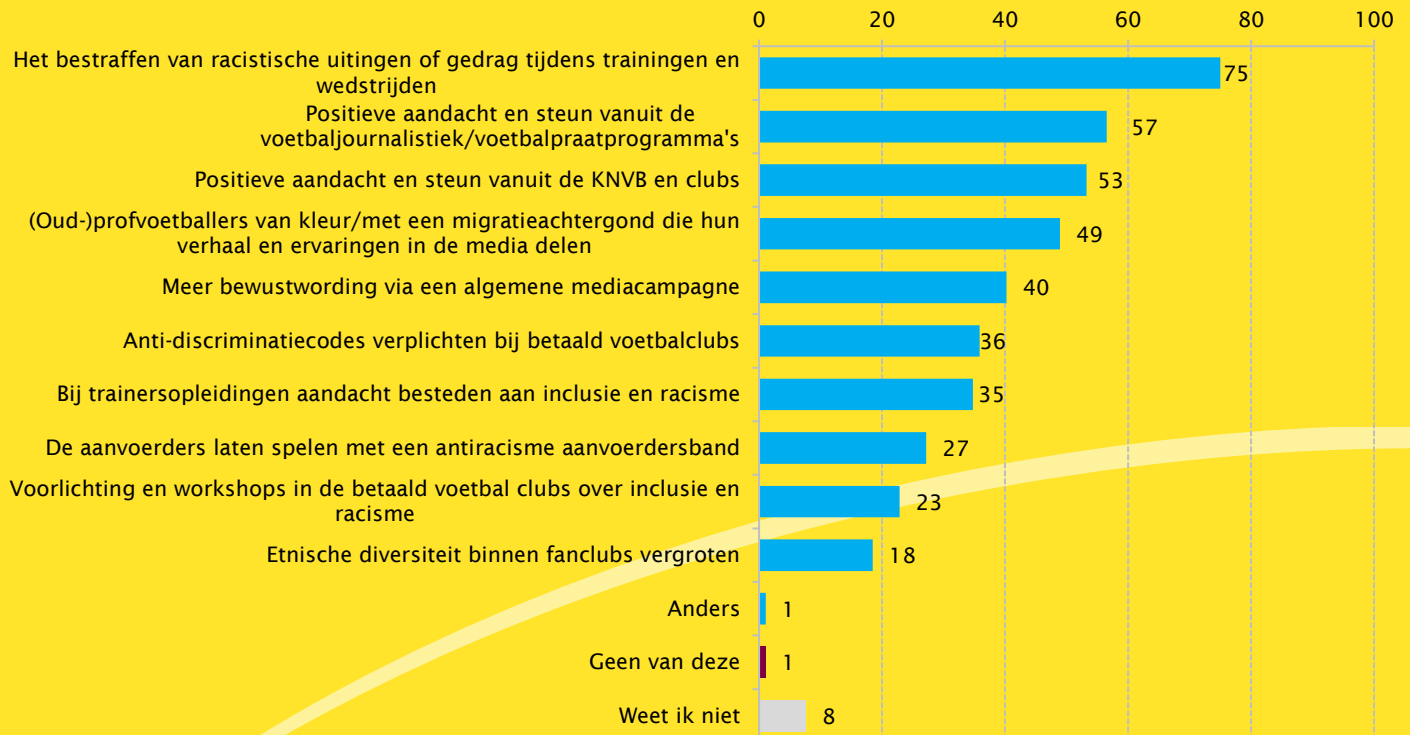
Verder bestaat er veel steun voor meer algemene en mediagerelateerde maatregelen. Zo vinden zes op de tien spelers dat positieve aandacht vanuit de voetbaljournalistiek (57%) kan bijdragen aan het tegengaan van racisme en denkt meer dan de helft dat dat geldt voor positieve aandacht vanuit de KNVB en clubs (53%; spelers met migratieachtergrond 65%). Ook ziet de helft van de spelers het belang van het delen van verhalen en ervaringen van (oud)-voetballers in de media (49%).

Wanneer de maatregelen direct betrekking hebben op de eigen club, is het draagvlak beduidend lager, vooral onder spelers zonder migratieachtergrond. Zo'n een op de drie spelers ziet verplichte anti-discriminatiecodes als een goede maatregel (resp. 25% onder spelers zonder migratieachtergrond en 62% onder spelers met migratieachtergrond). Een kwart denkt dat voorlichting op de clubs een bijdrage kan leveren (resp. 16% en 31%). Slechts enkele spelers (2%) denken niet dat maatregelen een bijdrage kunnen leveren.

Conclusie

Het draagvlak onder betaaldvoetbalspelers om racisme in het betaald voetbal aan te pakken is groot. Spelers zijn het er vrijwel unaniem over eens dat racistische uitingen, door zowel spelers als supporters, moeten worden bestraft (*zero tolerance*). Zij zien externe factoren, zoals supporters en de publieke opinie, als de grootste belemmeringen voor het tegengaan van racisme, terwijl ze tevreden zijn hun eigen rol en die van hun club in het bestrijden van racisme.

Figuur 4. Maatregelen die bijdragen aan het tegengaan van racisme in het betaald voetbal, volgens mannelijke betaaldvoetballers (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=93)

Bron: Online vragenlijst inclusie en discriminatie onder profvoetballers in Nederland, 2021 (verspreiding via aanvoerders), Mulier Instituut.

Er is dan ook veel steun voor algemene, veelal mediagerelateerde maatregelen tegen racisme, maar minder voor maatregelen op clubniveau. Onder spelers met een migratieachtergrond bestaat hier voor wel meer draagvlak.

Een belangrijk vraagstuk bij het tegengaan van racisme is wat hier onder verstaan wordt en in hoeverre bepaalde uitingen of gebeurtenissen als racistisch zijn aan te merken. Wat de een als 'gewoon dollen' ziet, kan een ander als een belediging, miskening of andere vorm van microagressie zien. Dit miskent de historische en economisch-culturele grondslagen van racisme, waaronder het slavernijverleden.

Spelers met een migratieachtergrond ervaren een groter taboe op de bespreekbaarheid van racisme in het betaald voetbal. Om die reden adviseren wij verdiepend onderzoek naar de mate waarin uitingen gerelateerd aan huidskleur, herkomst en/of geloofsovertuiging voorkomen onder spelers en hoe spelers van kleur/met een migratieachtergrond deze ervaren.

Daarnaast verschillen spelers in hun opvattingen over in hoeverre de geringe representatie van coaches en bestuurders van kleur in het profvoetbal voortkomt uit

onderliggende mechanismen van uitsluiting. Spelers met een migratieachtergrond erkennen dit in grotere mate dan spelers zonder migratieachtergrond. Dat profspelers zonder migratieachtergrond minder overtuigd zijn van dergelijke institutionele vormen van ongelijke behandeling naar huidskleur, herkomst en/of geloofsovertuiging, onderstreept het belang om hierover meer in gesprek te gaan. Niet alleen onder profvoetballers zelf, maar ook onder talenten, trainers en bestuurders op alle niveaus in het amateur- en betaald voetbal, aansluitend bij de preventieve maatregelen in het actieprogramma 'Ons Voetbal is van iedereen'.

¹ Respondentenprofiel: van alle 1.044 betaaldvoetballers in Nederland (transfermarkt.nl, 2021a, b) heeft 11 procent de vragenlijst ingevuld (n=118; Nederlandstalig n=105; Engelstalig n=13). 8 procent van alle spelers heeft de vragenlijst volledig ingevuld (n=86; Nederlandstalig n=78; Engelstalig n=8). Beide competities zijn representatief vertegenwoordigd. Jonge spelers lijken enigszins oververtegenwoordigd, net zoals spelers met een niet-Nederlandse achtergrond en hogeropgeleide spelers.

² Voor een uitgebreidere toelichting van het respondentenprofiel en de resultaten over homo-acceptatie zie Cremers, R., & Elling A. (2021). *Homo-acceptatie in het betaaldmannenvoetbal*. Mulier Instituut.